

ZAHTJEV ZA ODLUČIVANJE O POTREBI IZRADE ELABORATA O PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

**PROJEKAT: Objekat za preradu krompira na katastarskim
parcelama- 1779/1 ; 1880/1 ; 1881/1 KO ZATON.**

NOSILAC PROJEKTA: "MD TRANS" DOO

LOKACIJA PROJEKTA : ZATON bb, OPSTINA BIJELO POLJE

BIJELO POLJE , Jun 2021god

1. Opšte informacije

Naziv projekta:

Objekat za preradu krompira

NOSILAC PROJEKTA

” MD TRANS” DOO

Organizacioni oblik: Pravno lice

Jmbg/PIB: 03078027

Adresa: Zaton 50 , Bijelo Polje

Odgovorna osoba: Milan Gačević

2. Opis lokacije

Lokacija za realizaciju ovog projekta se nalazi na magistralnom putu M2, na dionici Bijelo Polje –Berane, u mjestu Zaton, koji pripada opštini Bijelo Polje . Lokacija za izgradnju hale je odmah pored magistralnog puta i udaljena je od centra grada 12 km.

List nepokretnosti broj 568

Mjesto- Zaton

Njiva 3 klase 405 m2, livada 5 klase 1034 m2, njiva 4 klase 278 m2

3. KARAKTERISTIKE PROJEKTA

3.1 Geografski položaj

Predmetna lokacija je na teritoriji opštine Bijelog Polje u mjestu Zaton. Nalazi se pored " Fabrike betonskih elemenata Zaton". Pored predmetne lokacije prolazi regionalni magistralni put M2, Podgorica-Berane. Korito rijeke Lim udaljeno je oko 600 m, a 12 km je udaljen Centar Bijelog Polja. Pristupni put planiranom objektu je moguć i njime se direktno pristupa. Nadmorska visina je oko 600 mnm. Sam tip zemljišta na lokaciji je „aluvijalno-deluvijalni“, a u jednom dijelu i smedje kisjelo (*Distric cambisol*) zemljište.

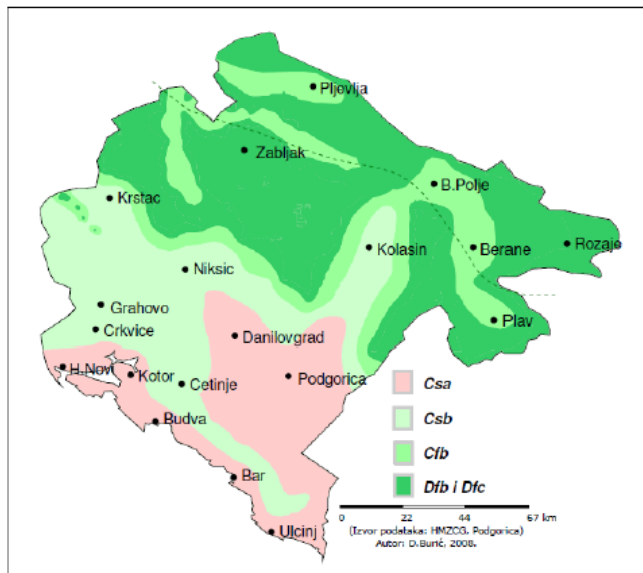
3.2 Klimatske karakteristike

Važan faktor za ocjenjivanje i određivanje uslova i stanja životne sredine su klima i meteorološki uslovi. Meteorološke karakteristike: temperatura, vlažnost vazduha, učestalost vjetrova, padavine, intezitet sunčeve svjetlosti i oblačnost su osnovni faktori klime jednog područja. Crna Gora je zemlja raznovrsnosti u svakom, pa i klimatskom, pogledu. Rijetko je gdje na manjem prostoru zastupljeno više klimatskih tipova sa nekoliko podtipova i varijeteta kao što je to ovdje. To je posledica njenog matematičko-geografskog položaja (41039'-43033'N i 18026'-20021'E), raščlanjenosti i diseciranosti reljefa, premeštanja i sučeljavanja

vazdušnih masa različitih fizickih osobina, karaktera podloge i drugih faktora. Veliku ulogu u modifikovanju klime na prostoru Crne Gore imaju ogromne akvatorije Atlantika i Sredozemnog mora, kao i Evroazijsko kopno. Ova ogromna prostranstva predstavljaju izvorne oblasti akcionih centara atmosfere i vazdušnih masa, Burić i sar., 2007.

Sl.14.Klimatska rejonizacija Crne Gore po W.Köppenu na osnovu standardnog klimatskog perioda 1961-1990. godina: Cs/s''/ - sredozemna klima /prelazna

varijanta etezijske klime/; Cf – umjereno topla i vlažna klima; Df – umjereno

hladna i vlažna klima; -----granica do koje preovladava uticaj Mediterana na režim padavina

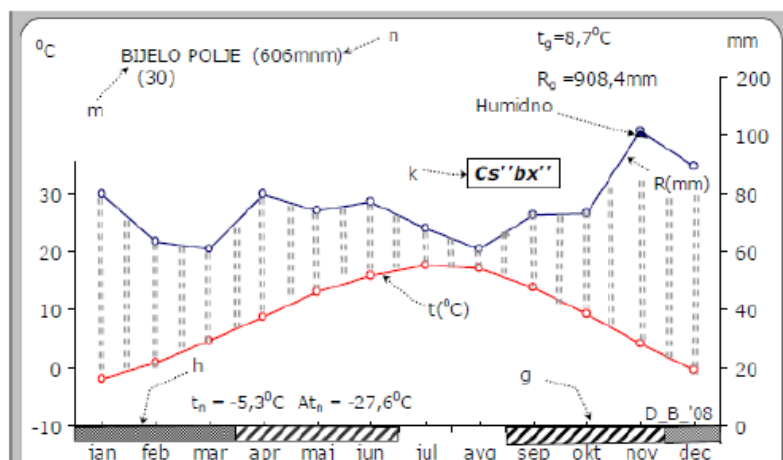
Po uobicajenim klimatskim rejonizacijama (*Burić i sar., 2008.*) u Crnoj Gori se izdvaja nekoliko klima: mediteranska, submediteranska, varijante umjereno-kontinentalne i planinske klime. Kepenova klasifikacija se donekle razlikuje od uobicajenog klimatskog zoniranja. Po Kepenovim principima, Crnogorsko primorje se karakteriše sa izrazitim mediteranskim klimatskim karakteristikama. Zetsko-bjelopavlička kotlina pripada submediteranskoj klimatskoj zoni. Jadransko-sredozemni i submediteranski klimatski areal pripada tipicnom sredozemnom klimatskom području (Csa). U ostalim predjelima mediteranskog pluviometrijskog režima, do oko 1000 mm, iduci ka sjeveru i sjeveroistoku zemlje

varijantemediteranske klime prelaze u varijante umjereno tople i vlažne klime.

(Csb,Csbx",Cs"bx"). Tipicna umjereno topla i vlažna klima karakteriše Pljevaljsku kotlinu (Cfwbx). U višim planinskim predjelima kontinentalne Crne Gore,

uglavnom iznad 1000 mm, klima je sve oštrija. To su varijante umjereno hladne

klime - Dfs"bx", Dfs"cx", Dfwbx", Dfwcx".

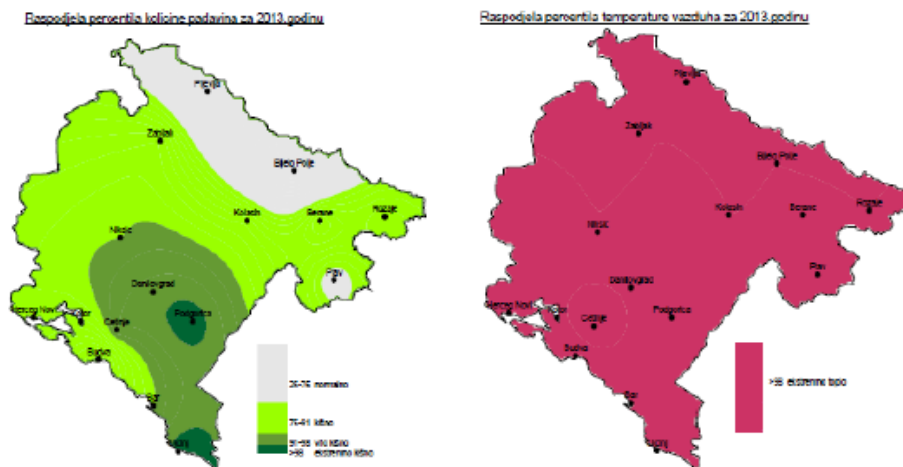
Sl.15. Klimadijagram po Valteru i Kapenov Cs „bx“ podtip klime za Bijelo Polje

I pored primjetnih nedostataka, koji se prije svega odnose na relativno veliki prag temperature vazduha, Kepenova klasifikacija klima danas,

sasvim opravdano, preovladava u vecini zemalja. Šegota T. (2003) istice da je to "posljedica njene egzaktnosti koja isključuje subjektivno zaključivanje bez stručne analize meteoroloških podataka". Cs"bx" – prelazna varijanta etezijske klime.

Izdvojena je kao posebna varijanta zbog visine i odnosa u kolicini padavina između najvlažnijeg i najsuvljeg mjeseca. U mjestima koja imaju ovaj podtip godišnja suma padavina je manja u odnosu na prethodne podtipove Cs klime (oko 1:2). Osim toga, odnos između najsuvljeg i najvlažnijeg mjeseca stoji u razmjeri manjoj od 1:3, uglavnom oko 1:2 (oznaka s").

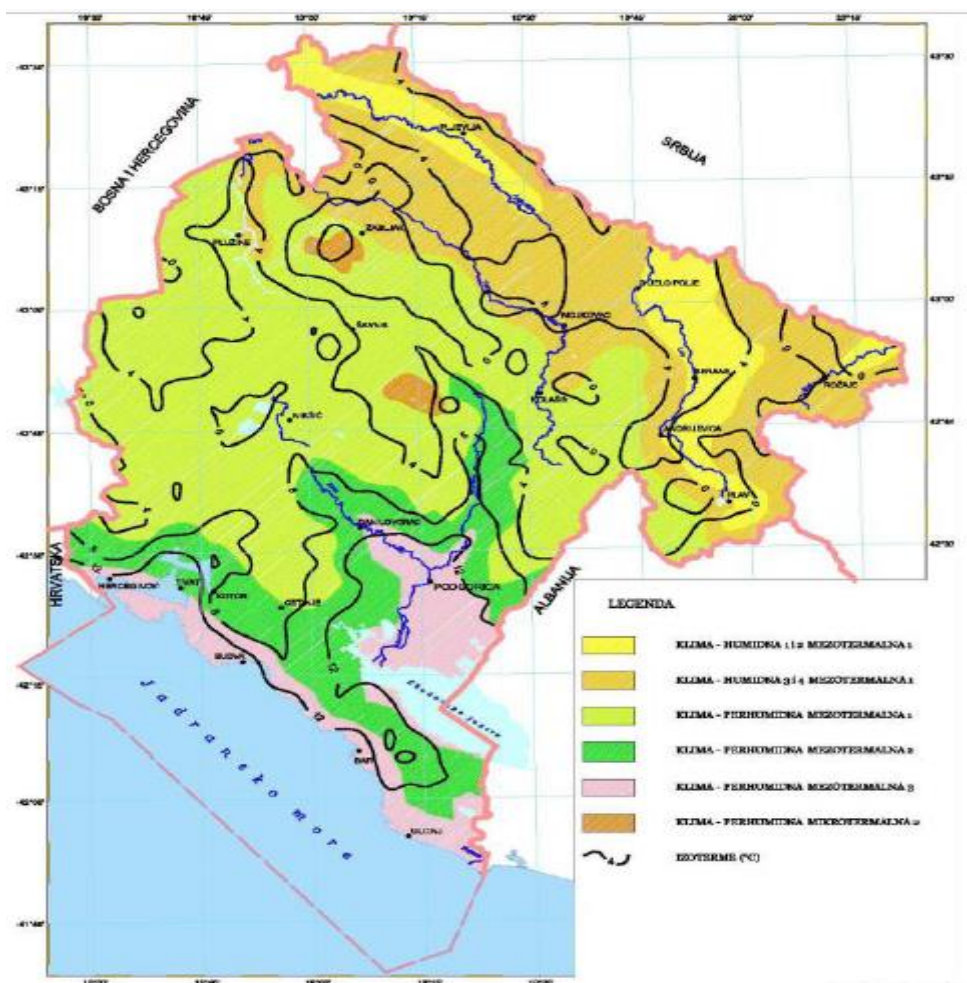
Kod prethodnih podtipova su padavine u najvlažnijem jesenjem mjesecu tri puta vece od padavina u najsuvljem ljetnjem mjesecu (oznaka s).

Slika 16. Raspodjela padavina u Crnoj Gori u 2013. godini

Dakle, kod ovog podtipa klime jača uticaj kontinentalnosti na režim padavina – Berane, Bijelo Polje, Plav. Meteorološke karakteristike 2013. godine u Crnoj Gori godine su bile: temperatura vazduha iznad klimatske normale; najtoplija godina na većem području Crne Gore; prema raspodjeli percentila temperaturavazduha se kreće u kategoriji ekstremno toplo; količina padavina se prema raspodjeli percentilakreće u kategorijama normalno, kišno, vrlo kišno I ekstremno kišno; najkišnija godina na području Podgorice i Ulcinja. Srednja temperatura vazduha u 2013.god. se kretala od 7.3oC na Zabljaku do 18.2oC u Budvi, u Podgorici 17.3oC. Odstupanja srednje temperature vazduha su bila iznad vrijednosti klimatske normale (1961-1990.) i kretala su se od 1.2oC u Herceg Novom do 3oC u Rozajama, u Podgorici je za 1.7oC bilo toplije od klimatske normale. Godina 2013. je bila najtoplija na području Bara, Ulcinja, Budve, Cetinja, Nikšića, Kolašina, Bijelog Polja, Ročaja, Tabljaka i Pljevalja. Količina padavina izmjerena u 2013.god. se kretala od 829 lit/m² u Pljevljima do 4311lit/m² na Cetinju, u Podgorici je izmjereno 2427 lit/m² što je za 47% veća

Sl.17. - Karta klimatskih zona Crne Gore, Mugoša i sar., 2007.

količina od klimatske normale i ujedno je najveća količina padavina do sada izmjerena (dosadašnji maksimum je registrovan 2010.godine od 2357lit/m²). Takodje je i u Ulcinju zabilježena maksimalna količina padavina od 1949lit/m² (dosadašnji maksimum je registrovan 2010.godine od 1813lit/m²). Odstupanja količine padavina u odnosu na klimatsku normalu su bila pozitivna i kretala su se od 3% u Pljevljima do 55% u Ulcinju, osim u Bijelom Polju gdje je registrovano za 1% manje padavina od klimatske normale. Maksimalna visina sniježnog pokrivača izmjerana je na Tabljaku 18. januara od 148 cm.

Opština Bijelo Polje ima umjereno kontinentalnu klimu sa jasno izraženim godišnjim dobima, pri čemu je jesen toplija od proljeća, što pogoduje sazrijevanju biljnih kultura. Bjelopoljska kotlina je okružena planinskim masivima koji utiču na klimu, pojavu temperaturnih razlika, tišine, atmosferske padavine i magle u jesenjim, zimskim i prolječnim mjesecima. Prosječna temperatura u proljeće je 8,7°C, u toku ljetnji mjeseci 16,9°C, na jesen 9,4°C i u zimskom periodu 0,1°C. U vrijeme duvanja zapadnih i sjeverozapadnih vjetrova ima dosta padavina, sa godišnjim prosjekom 940 litara po m², bez većih kolebanja u pojedinim godinama. Padavine su ravnomjerno rasporedjene u toku godine, tako da nema izrazito sušnih

ili izrazito vlažnih perioda. Najviše padavina ima u novembru, a najmanje u maju. Sa povećanjem nadmorske visine raste i količina padavina, tako da ogranci Bjelasice dobijaju oko 1.500 mm padavina godišnje. Godišnji prosjek je 109 kišnih, 21 sniježnih, 23 vedrih i 135 oblačnih dana.

Insolacija (količina sijanja sunca, izražena u časovima)

Srednja godišnja vrijednost insolacije - sume osunčavanja iznosi 1.635,3 časova. Srednji mjesečni maksimum je u julu mjesecu i iznosi 228,4 časova, a minimum je u decembru sa 39 časova.

Temperatura vazduha

Sa porastom nadmorske visine temperatura vazduha opada, prosječno za 0,6°C na 100m (temperaturni ili termički gradijent). Vrijednosti termičkog gradijenta zavise od postojeće sinoptičke situacije. Najveće vrijednosti ima pri adiabatskim procesima - termičkim ili dinamičkim (10°C/100m). Nadmorska visina ima uticaja i na ostale meteorološke elemente i pojave. Srednja vrijednost temperature u proljeće iznosi 8.70C, tokom ljeta 16.90C, jeseni 9.40C a u zimskom periodu 0.10C. Jeseni su toplije od proljeća što pogoduje sazrijevanju biljnih kultura. Za bjelopoljsku kotlinu u toku zime karakteristične su temperaturne inverzije, tj. nize temperature u dolini Lima i njegovih pritoka u odnosu na brdsko-planinski obod.

Vlažnost vazduha (količina vodene pare u atmosferi)

Vlažnost vazduha predstavlja jedan od najvažnijih klimatskih elemenata. Od njene količine direktno zavisi pojava padavina. Vlažnost vazduha izražava se u procentima. Veoma suv vazduh ima vrijednost ispod 55%, suv između 55-74%, umjereno vlažan 75-90% i veoma vlažan preko 90%. Relativna vlažnost vazduha u opštini Bijelo Polje veća je zimi nego ljeti dok na planinama ljeti raste sa visinom. Srednja godišnja vrijednost vlažnosti vazduha iznosi 77.3%, maksimum je u decembra 84.1%, dok je minimum u julu 72.6%. Bjelopoljska kotlina je okružena planinskim masivima koji utiču na klimu grada, pojave temperaturnih inverzija, tišine, česte sniježne padavine, magle i dr. Magle se javljaju u zimskim mjesecima, mada su jutarnje karakteristične i u ostalim godišnjim dobima, kao i u julu i avgustu. Za Bijelo Polje su karakteristične tzv. magle mrazeva. Javljaju se zimi prilikom niskih temperatura vazduha i u prisustvu niske inverzije. Obično zahvataju male naseljene površine u gradu. Njihovo obrazovanje vezano je za jutarnje časove, kada se u vazduhu pojavljuje velika količina jezgara kondenzacije. Tokom dana, kada poraste temperatura, ove magle slabe ili u potpunosti iščezavaju. Ukoliko tokom dana više oslabe one se obnavljaju u večernjim satima što u kontinuitetu može da se ponovi i po nekoliko dana. Najveća čestina pojave magli vezana je za noćne časove kada su najpovoljniji uslovi za obrazovanje radijacionih magli. Minimum čestina je uočen uposlepodnevnim časovima kada je i najmanja relativna vlažnost vazduha. Godišnji hod magli znatno zavisi od

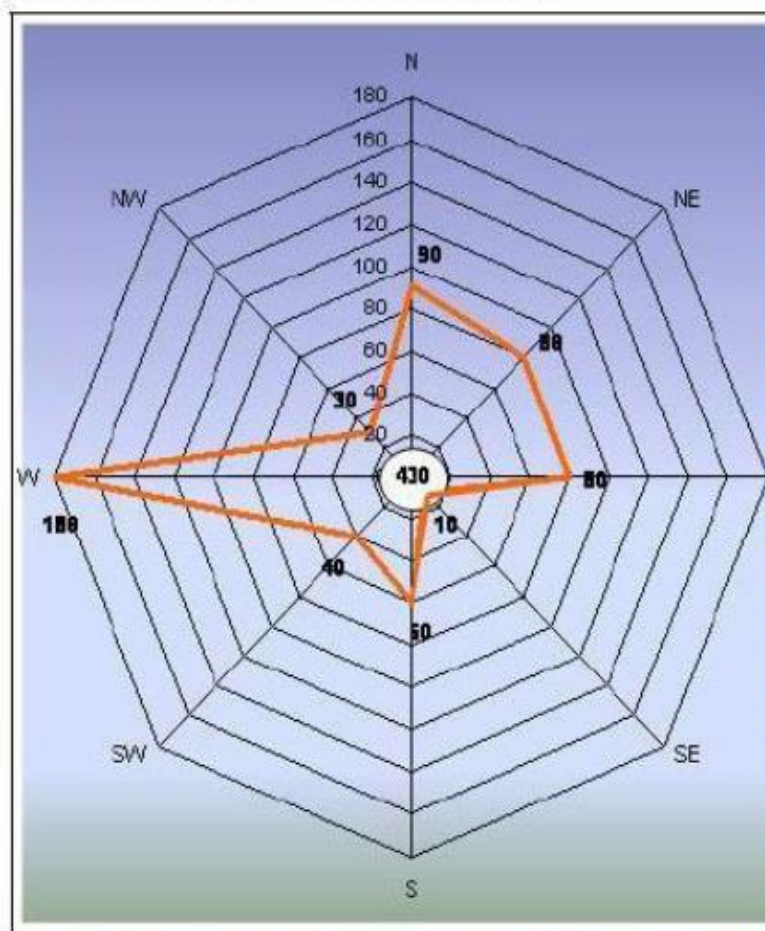
geografskih uslova. Magle se češće javljaju u jesen, i one smanjuju efektivno izračivanje aktivne apsorpcione površine pa otuda i njihov pozitivan uticaj na razvoj biljnih kultura. Naime, one mogu da spriječe prekomerno opadanje temperature biljaka tokom noći. Tokom dana više oslabe a obnavljaju se u večernjim satima, što u kontinuitetu može da se ponovi i po nekoliko dana.

Atmosferske padavine, pluviometrijski režim/godišnji prosjek padavina

Godišnji prosjek padavina iznosi 940 l/m². Nijesu evidentirana veća kolebanja u pojedinim godinama. Padavine su ravnomjerno raspoređene tokom godine, osim u vrijeme duvanja zapadnih i sjeverozapadnih vjetrova, ovo područje karakteriše povećana količina padavina. Prosječno, najviše padavina ima u novembru, a najmanje tokom maja mjeseca. Tokom godine u prosjeku ima 109 kišnih, 21 sniježnih, 23 vedrih i 135 oblačnih dana. Maksimalna godišnja visina sniježnog pokrivača, koja je izmjerena 2005.god. iznosila je 2.23 m. Sniježni pokrivač traje oko pet mjeseci. Uz povećanje nadmorske visine, raste i količina padavina, tako da na obroncima Bjelasice, količina padavina iznosi i do 1.500 mm godišnje.

Vjetrovitost

Smjer vjetrova je veoma važan elemenat klime, zavistan od promjena vazdušnog pritiska, reljefa i dr. klimatskih elemenata. Smjer duvanja|vjetra

(Izvor: Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za PUP Bjelog Polja, 2014.g.)

Sl.18. Klimatološka ruža

Slika 19. Raspodjela padavina tok-Lima, Spalević, 2000.

u velikoj mjeri zavisi od konfiguracije terena. Vjetrovi u bjelopoljskoj regiji najčešće duvaju sa zapada (180 ‰), sjevera (90‰), sjevero istoka i istoka (po 80‰), jugozapada (40‰) i jugoistoka (10‰). Tišina je, zbog kotlinskog položaja dosta velika i iznosi 440‰, Gradsko naselje ima visok godišnji procenat tišine. Gledano po mjesecima, sjeverac najčešće duva u januaru, maju i julu. Zapadni vjetar u martu, aprilu i decembru. U vrijeme duvanja zapadnih i sjeverozapadnih vjetrova ima dosta padavina, a za vreme juga temperature vazduha rastu. Planine i planinski lanci koji okružuju Bjelopoljsku kotlinu, naročito one koje se pružaju približno u pravcu istok-zapad štite kotlinu od hladnih vjetrova. Prikazano Sl.16. izdvajaju se tri zone: gornji tok (I zona), srednji (II zona) i donji tok (III zona). U gornjem toku Gusinje, Plav, Murino, Andrijeвица godišnja količina padavina je

preko 1000 l/m² u srednjem toku (Berane do ispred Bioča) godišnja količina je oko 1000 l/m² i donji tok od Bioča do Savina Polja (do izlaza iz CG) godišnja količina je ispod 1000, do 850 l/m².

Posmatrana lokacija, u mjestu Ribarevine-Bijelo Polje, sjeverna Crna Gora, pripada zoni umjereno kontinentalne klime.

3.3. PEDOLOŠKE, GEOMORFOLOŠKE, GEOLOŠKE I HIDROGEOLOŠKE KARAKTERISTIKE TERENA

Pedološki pokrivač

Na području opštine Bijelo Polje najzastupljenija su smeđe kisjela zemljišta, na oko 70% teritorije opštine, u manjoj površini planinske crnice, i neznatno, uz riječne tokove, aluvijalna zemljišta i smeđa zemljišta na šljunku. Karakteristična je pojava i močvarnoglegnog zemljišta. Na obrazovanje zemljišta uticali su, geološka podloga, brdsko-planinski reljef, klimatske prilike, vegetacija i čovjek. Područje Opštine Bijelo Polje karakterišu, na malom prostranstvu, kvartarne stijene, mezozoik sa trijasom i jurom i paleozoik, dok se obod sastoji od stijena paleozojske starosti.

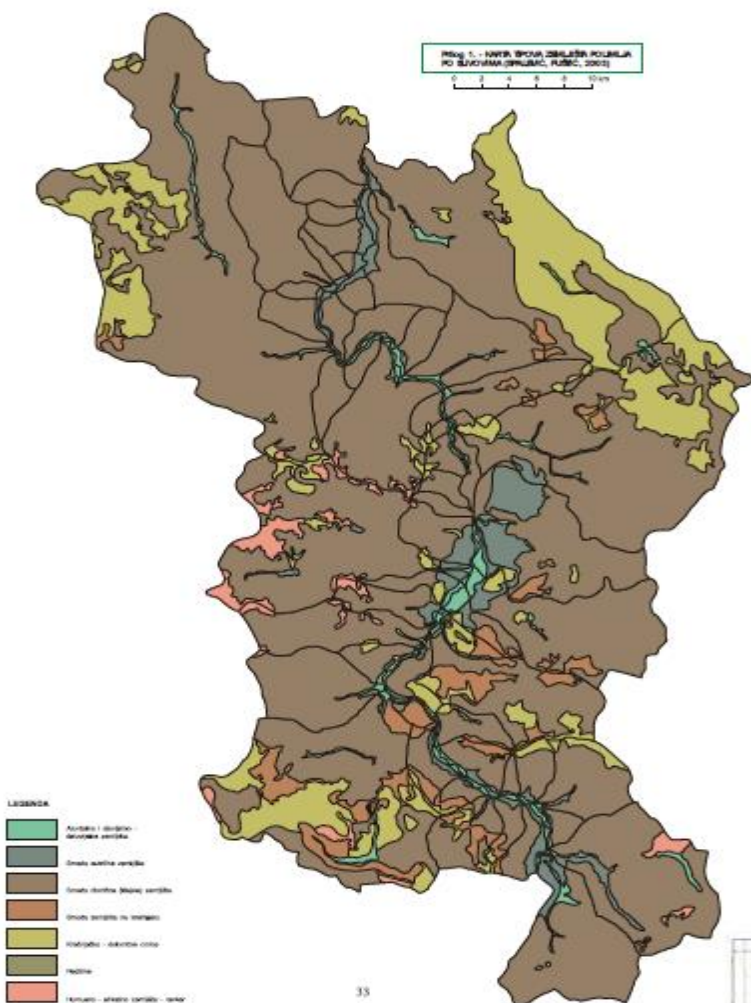
Stijenske mase najčešće čine škriljci sive i crne boje, dok je dno kotline sastavljeno od stijena kvartalne starosti. Gornja terasa rijeke Lim, zasuta je poluvijalnim i deluvijalnim sastojcima koju čine pjeskovita i prašinasta glina i šljunak, čiji su slojevi slabo povezani. Paleozojske su starosti. Na srednjoj terasi rijeke Lim je najvećim dijelom pozicionirana Opština Bijelo Polje, ona je i najrasprostranjenija. Sastoji se od: pijeska, malo prašinastog i zaglinjenog i šljunka slabo sortiranog, različite granulacije.

Donja terasa Lima ima iste sedimente, kao i srednja terasa. Tektonska zona kojoj pripada teritorija opštine Bijelo Polje definisana je kao Pljevaljska zona.

Karakteristična je po tome što ovu geotektonsku jedinicu, posebno na terenima opštine Bijelo Polje izgrađuju paleozojski flišoliki sediment, oko Ljepešnice, Ljubovidje i Lima. Iako paleozojski kompleks u centralnom dijelu terena opštine Bijelo Polje izgleda “umireno” on je veoma ispresijecan rasjedima u svim smjerovima i na mnogo mjesta “probijen” eruptivima. Deluvijum (d) je veoma malo zastupljen na terenu opštine Biljelo Polje. To je nekoliko malih areala pri južnoj granici opštine i nešto veće površine kod Radojeve Glave. Srednjetrijaskie stijene (T2) najvećim dijelom sa krečnajcima, rotnacima i dolomitima i manjim dijelom, krečnjacima, dolomitima i brečama, zastupljeni su u kranjem zapadnom i krajnjem istočnom dijelu teritorije opštine Bijelo Polje. Paleozojske stijene su zastupljene kao perm (P1,2), karbon (C2,3) i karbon-perm (C,P). Oni ograđuju

Aluvijalna ravan izgrađuje znatan prostor sa lijeve i desne strane Lima. Podinu aluvijalnim sedimentima čini pješčari i listasti škriljci slabo razudjene gornje površine. Neravnine u paleoreljefu zapunjene su grubozrnim aluvijalnim nanosom. Korito Lima je plitko, relativno ravno na ukupnoj širini, usječeno (3.5-4.0m) u

Slika 20. Pedološka karata

Sliva rijeke Lim, Spalević i Fuštić, 2003.

**Slika 21. Karta seizmičke rejonizacije teritorije
Crne Goresa granicom opštine Bijelo Polje
(Glavatović, 2005.)**

Geoseizmičke karakteristike, seizmička povredljivost/seizmički rizik

Prema stabilnosti, tereni na prostoru bjelopoljske opštine su svrstani u: (i) stabilne, (ii) uslovno stabilne i (iii) nestabilne. Stabilni tereni su oni, koji imaju postojana svojstva stijenskih masa, pri izvođenju radova na njima. To su poluvezani i nevezani sedimenti koji čine ravničarski dio terena. Uslovno stabilni tereni su oni gdje svako zasjecanje, kvašenje i novo opterećivanje može izazvati deformacije reljefa. U pregledu seizmičnosti područje Opštine Bijelo Polje svrstava se u 7 - 8 stepeni seizmičnosti, pri čemu koeficijent ubrzanja, za period od sto godina, iznosi 0.063 cm/s². Nestabilne padine, strmi odsjeci, tereni sa visokim nivoom podzemnih voda su seizmički više ugroženi.

Seizmičkom rejonizacijom, kroz koncipiranje i primjenu seizmoloških i odgovarajućih geoloških kriterijuma ocjene seizmičke opasnosti teritorije Crne Gore, utvrđene su zone različitih seizmičkih svojstava. U regionalnom smislu, to je definisanje seizmičkih parametara na osnovnoj stijeni. Rezultat je karta seizmičke rejonizacije. Teritorija opštine Bijelo Polje se prema ovoj karti seizmičke rejonizacije teritorije Crne Gore, nalazi većim dijelom u zoni 7-og i nešto manjim dijelom u zoni 6-og, osnovnog stepena seizmičkog intenziteta u 100 godina (Izvor: EMS-98 skala intenziteta).

Sl.22. Karta očekivanih maksimalnih horizontalnih ubrzanja tla za povratni period od 475 godina (što je po EUROCOD-

u 8 standardni period u Evropskoj Uniji), sa vjerovatnoćom realizacije od 70 % za teritoriju Crne Gore. Ubrzanje je izraženo u djelovima gravitacionog ubrzanja Zemlje (g) (Glavatović, 2005.)

Prema karti očekivanih maksimalnih horizontalnih ubrzanja tla za povratni period od 475 godina (što je po EUROCOD-u 8 standardni period u Evropskoj Uniji), sa vjerovatnoćom realizacije od 70 % za teritoriju Crne Gore, ubrzanje je izraženo u djelovima gravitacionog ubrzanja Zemlje (g) (Glavatović, 2005.) Seizmički hazard na teritoriji opštine Bijelo Polje, ili seizmički parametri na osnovnoj stijeni, su amplituda kretanja tla (ubrzanje tla, brzina oscilovanja ili intenzitet zemljotresa), povratni period vremena i vjerovatnoća pojave takvog zemljotresa. Znači, seizmički hazard je vjerovatnoća pojave, u određenom vremenskom periodu i na određenom mjestu zemljotresa određenih karakteristika, koji će se manifestovati

na terenu određenim nivoom maksimalnog ubrzanja tla ili intenziteta zemljotresa. Sumiranjem rezultata dobijena je Karta seizmičke rejonizacije, koja izražava očekivane maksimalne intenzitete ili horizontalna ubrzanja u uslovima srednjeg tla, ili čvrste stijene, za određeni povratni period. Kod nas je u upotrebi Karta očekivanih maksimalnih horizontalnih ubrzanja tla za povratni period od 475 godina, sa vjerovatnoćom realizacije od 70% za teritoriju Crne Gore. Prema EUROCOD-u 8, ovo je standardni period u Evropskoj Uniji. Očekivana maksimalna ubrzanja na osnovnoj stijeni za područje Bijelog Polja sa Tomaševom je 0,045 (za period od 50 god.), 0,063 (za period od 100god), 0,089 (za period od 200 god.) i 0,8-0,12 za 475 godina sa vjerovatnoćom realizacije od 70%. Seizmičnost ovog kraja, iako je ovo jedan od stabilnijih prostora Crne Gore, obavezuje usklađivanje građevinarstva i razvoja drugih djelatnosti sa poznatim stanjem i obavezno ga je u svemu uskladiti sa važećim propisima i principima za antiseizmičko projektovanje i gradjenje, u cilju svodjenja seizmičkog rizika na prihvatljiv nivo, a shodno Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata (Sl.list RCG., br. 51/08, Sl.CG br.:40/10,34/11,40/11,47/11,35/13,39/13.).

Naseljenost, koncentracija i demografske karakteristike

Bijelo Polje se nalazi u sjeveroistočnom dijelu Crne Gore, u dolini rijeke Lim. Okružena Bjelasicom (2137 m.n.v) Lisom (1509 m.n.v) ova opština je površine 924m², smještena je na 575 metara nadmorske visine. Grad se nalazi na položaju od 43.04° N 19.75° E.

Broj stanovnika u Opštini Bijelo Polje je konstantno rastao do 1981. godine, da bi nakon toga uslijedio pad. Prema popisu iz 2011. godine, ukupan broj stanovnika na teritoriji opštine Bijelo Polje iznosi 46.051, što čini 7,43%% ukupne crnogorske populacije.

Gustina naseljenosti je 49,8 stanovnika/km², što je znatno manje od crnogorskog prosjeka a, istovremeno, dva puta više od prosječne naseljenosti sjevernog regiona. Ukupan broj domaćinstava, prema istom popisu, iznosi 13.199, što je za 89 domaćinstava manje u odnosu na 2003. godinu. Indikatori prirodnih kretanja stanovnika, kao što su prirodni priraštaj i vitalni indeks su, u periodu između dva posljednja popisa, bili pozitivni, ali indikatori mehaničkih (migracionih) kretanja su bili značajniji i nadmašili pozitivne efekte, tako da je rast po pozitivnim indikatorima od 1.273 izgubljen u rastu negativnog od 5.506, što je rezultiralo smanjenjem broja stanovnika za 4.233. Negativan demografski trend po osnovu migracionih kretanja odnosi se na:

- ☐ Migracije u druga područja Crne Gore
- ☐ Migracije van Crne Gore.

Po zadnjem popisu u Bijelom Polju ima 137 naselja, od kojih je 18 u urbanom, a 119 na seoskom području. U urbanim naseljima živi 15.400 stanovnika ili 33,44%, a u ruralnim 30.651 ili 66,56%. Prosječna starost stanovništva u opštini Bijelo Polje iznosi 36,1 godinu. Na području Zaton, tačnije na samoj lokaciji planiranog objekta, zoni u Bijelom Polju nakon finalizacije projekta, ne očekuje se uvećenje stanovništva.

Privredni i stambeni objekti

Veći stambeni objekti ne karakterišu predmetnu lokaciju, jer se radi o vanurbanom, tačnije ruralnom području. Predmetna parcela se nalazi na nadmorskoj visini od 600 m.n.v.. Lokacija projekta je takva da neposrednoj blizini Objekta „Fabrike betonskih elemenata Zaton” prolazi magistralni putem Podgorica-Berane-Beograd. U širem okruženju, sa lijeve i desne strane magistralnog puta se nalazi određeni broj privrednih objekata.

Infrastrukturni objekti

Najznačajniji infrastrukturni objekat ove lokacije je put Podgorica-Berane-Beograd. U okolini predmetnog projekta se ne nalaze ostali važniji infrastrukturni objekti opštine Bijelo Polje.

3.4. MATERIJALNA I KULTURNA DOBRA

Na samoj lokaciji, kao ni u njenom blizem okruženju ne postoje zaštićeni objekti i objekti kulturno-istorijske baštine. U daljem okruženju ovjekta postoje kulturna dobra. Udaljenost kulturnog dobra I kategorije crkve Svetog Nikole je 2,6 km vazdušne linije, a crkve Sv.Petra I Pavla oko 2,5 km vazdušne linije od same lokacije, dok od kulturnog dobra II kategorije dzamije u Gornjoj mahali udaljenost je oko 2,4 km vazdušne linije. Predmetni objekat ih neće ugroziti. Na prostoru opštine Bijelo Polje registrovano je ukupno šest kulturnih dobara i svi pripadaju sakralnoj arhitekturi. Do izvršenja kategorizacije u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturnih dobara, može se prema nalazima Zavod za zaštitu spomenika kulture-Cetinje, konstatovati da dva kulturna dobra pripadaju prvoj kategoriji, tri drugoj i jedan trećoj kategoriji

- I kategorija :

- crkva Sv. Nikole, Nikoljac,

- crkva Sv. Petra,

- II kategorija:

- crkva Sv. Nikole, Podvrh,

- Voljavac - Bogorodična crkva, Bistrica,

- crkva Sv. Jovana, Zaton,

- III kategorija:

- Džamija - Gornja Mahala.

Istorijske prilike Bijelog Polja karakterisane su kroz relativno veliki broj arheoloskih i kulturnih spomenika, na osnovu čega se stiče utisak o stalnoj naseljenosti i kontinuitetu istorijskih i kulturnih zbivanja na užem dijelu Bijelog Polja i njegovoj široj okolini. Arheoloska istraživanja potvrđuju da je Bjelopolski kraj naseljen još u neolitu.

U selu Majstorovina, kod Bijelog Polja, pronađena je kamena sjekira iz Neolita. Ostaci materijalne kulture pronađeni su i u selu Bijedići, koji potiču iz Bronzanog doba. U selu Ostrelju pronađene su dvije sjekire, takozvanog, "Jadranskog tipa". U Rakonjama, naselju Bijelog Polja, 1975. pronađena je kamena glačana sjekira, koja datira iz Srednjeg bronzanog doba. Ostaci ilirskorimske skulpture nađeni su na lokalitetu Crkve Svete Bogorodice u Voljavcu.

Takođe, pronađeni su i tragovi "kultnog mjesta" u Zatonu 15 km od Bijelog Polja i nadgrobni spomenici u Dubovu. U naselju Pruška pronađen je bakarni rimski novčić cara Probusa iz vremena druge polovine 3. vijeka.

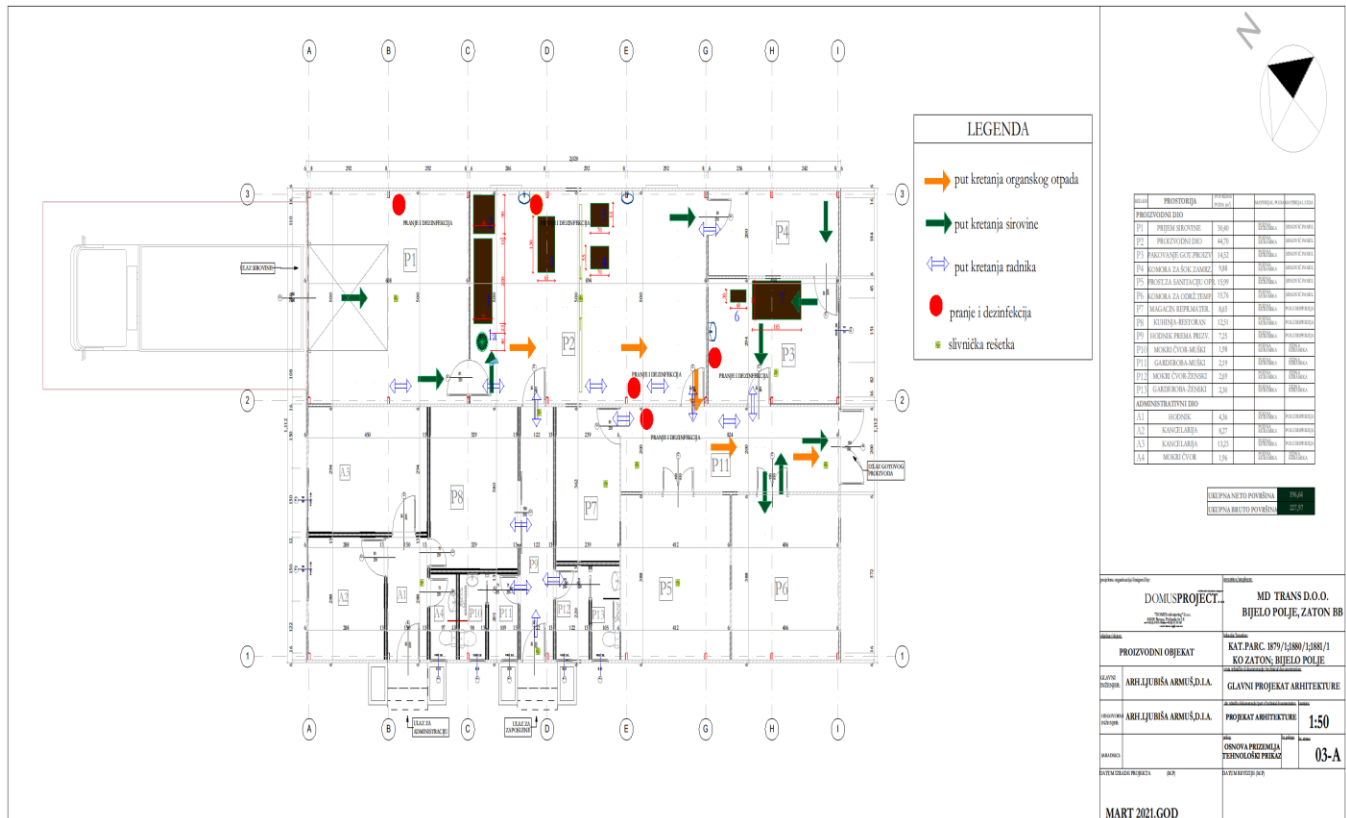
Na lokalitetu "Latinsko groblje" postojale su nadgrobne ploče iz vremena 2/3. vijeka Nove ere, gdje pred II svjetski rat otkriven je na ovom lokalitetu žrtvenik sa natpisom od čvrstog bijelog kamena, podignut rimskom božanstvu Herkulu. Ovaj žrtvenik se danas čuva u Crkvi Svetog Nikole. Na predmetnoj lokaciji nijesu registrovana nepokretna kulturna dobra.

Uvidom u raspoloživu dokumentaciju utvrđeno je da na lokaciji nema vidljivih ostataka materijalnih i kulturnih dobara koji bi ukazivali na moguća arheološka nalazišta. Iz naprijed konstatovanog, može se zaključiti da nijesu potrebne dodatne mjere zaštite niti uslovi uređenja prostora sa stanovišta zaštite prirodnih dobara i nepokretnih kulturnih dobara. Obaveza Nosioca projekta je da ukoliko prilikom izvođenja radova naiđe na ostatke materijalnih i kulturnih dobara obustavi radove i o tome obavjesti nadležni lokalni ili republički organ za zaštitu spomenika i kulturnih dobara.

3.5. Osnovne karakteristike objekta

Parcela na kojoj se planira izgradnja objekta se nalazi uz magistralu I graniči se sa već postojećom fabrikom betonskih elemenata Zaton. Bruto površina na kojoj je planirana izgradnja objekta je 227.97 m². Hala se sastoji od prijemne rampe, prostorije za skladištenje sirovine, proizvodnje, šok komore za hladjenje proizvoda nakon termičke obrade, prostorije za pakovanje, manipulativnog hodnika, minusne komore za održavanje proizvoda i otpremne rampe. Pored ovog proizvodnog dijela hale u njoj se nalaze dvije garderobe sa sanitarnim čvorovima,

restoran za radnike, prostorija za sanitaciju opreme, prostorija za skladištenje repromaterijala, dvije kancelarije za administraciju.

Skica objekta sa ucrtanim prostorijama I putevima kretanja radnika, sirovine I organskog otpada

Idejno resenje hale.

Idejno resenje hale.

Spisak I namjena svih prostorija u objektu, njihove površine, zapremine i temperature za prostorije u kojima je neophodan temperaturni režim za određeni tehnološki proces:

Proizvodni dio:

Broj	Naziv prostorije	Temperatura (°C)	Povrsina (m ₂)	Zapremina (m ₃)
P1	Prijem sirovine		30.40	131.632
P2	Proizvodnja		44.70	193.551
P3	Pakovanje gotovog proizvoda		14.52	62.87
P4	Šok komora	-40° C	9.88	29.64
P5	Prostorija za sanitaciju opreme		15.99	47.97
P6	Komora za održavanje proizvoda	- 18 °C	15.76	47.28
P7	Magacin repromaterijala		8.65	25.95
P8	Kuhinja – restoran		12.51	35.27
P9	Hodnik prema proizvodnji		7.25	20.44
P10	Mokri čvor muški		1.98	5.58

P11	Muška garderoba		2.19	6.17
P12	Mokri čvor ženski		2.69	7.58
P13	Ženska garderoba		2.30	6.48

Administrativni dio:

Broj	Naziv prostorije	Temperature (°C)	Površina (m ₂)	Zapremina (m ₃)
A1	Hodnik		4.36	12.29
A2	Kancelarija		8.27	23.32
A3	Kancelarija		13.23	37.30
A4	Mokri čvor		1.96	5.52

Spisak I namjena alata koji se koriste u objektu:

Broj	Naziv alata (masine)	Namjena
1a	Ljuštilica	Ljuštenje krompira
1	Inspekciska traka	Vizuelni pregled krompira
2	Sjeckalica	Sječenje krompira
3	Kalibrator	Kalibracija isjeckanog krompira
4	Friteza	Blanširanje krompira
5	Friteza	Prženje pomfrita
6	Varilica	Hermetičko zatvaranje PA kesa var
7	Inoksni sto	Za pakovanje pomfrita

Opis tehnološkog procesa podpoglavlje 3-5.1

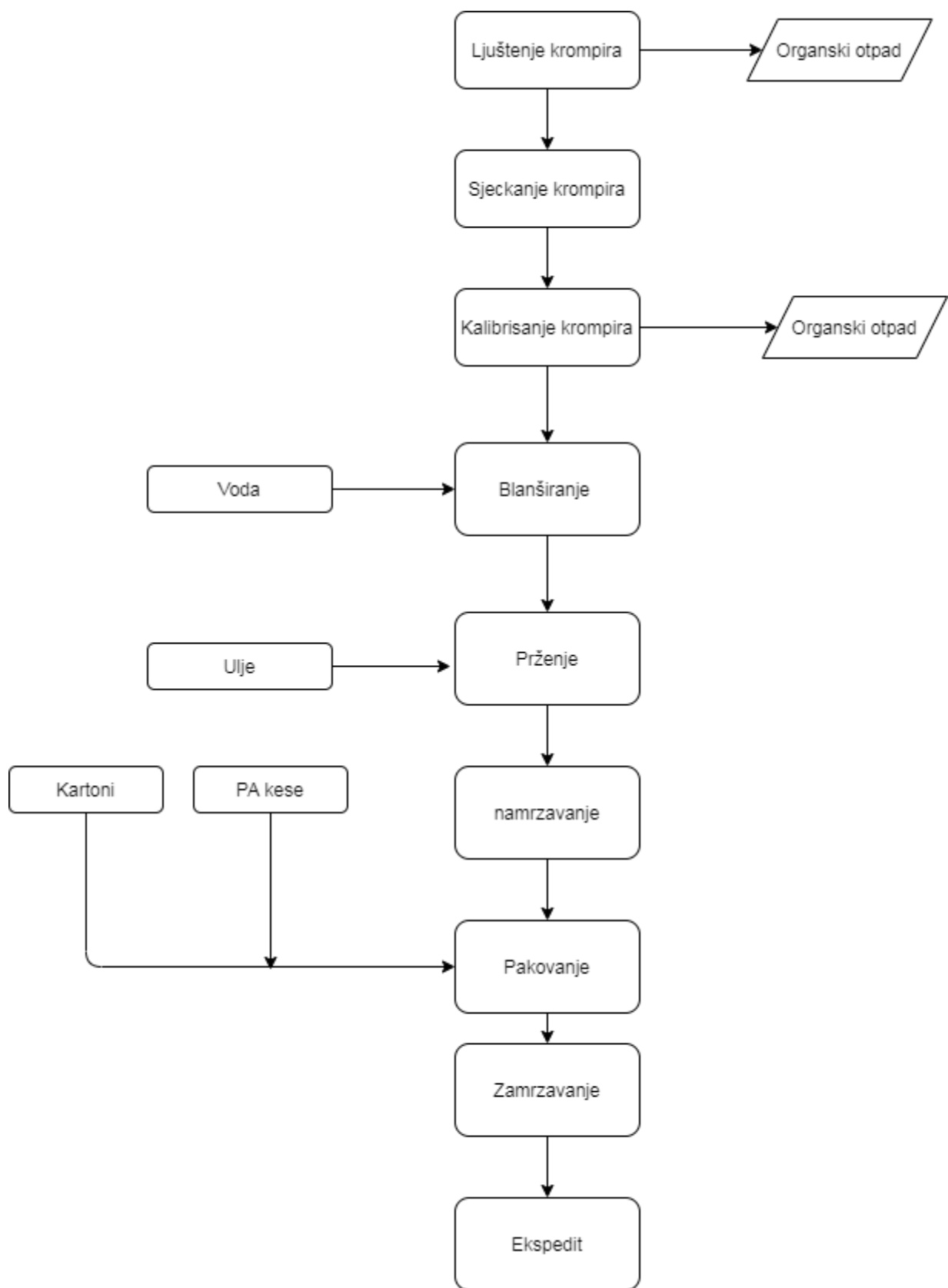
Krompir iz magacina se doprema u proizvodnju I ubacuje u ljuštilicu, nakon ljuštenja ljuštilica se otvara I oljušten krompir pada na inspekcisku traku. Na inspekciskoj traci se krompir vizuelno pregleda I odstranjuje se ukoliko ima neke neusaglašenosti. Inspekciska traka je ujedno I transporter preko koje krompir dolazi u sjeckalicu. U sjeckalici se krompir sjece za zadati dijametar. Nakon sjeckanja tako isjecen krompir prenosi se u kalibrator gdje se vrši klasiranje krompira. Krajevi krompira koji odstupaju od zadatog dijametra se odvajaju u drugu klasu. Posle kalibrisanja krompir se prenosi u frotezu gdje se vrši blanširanje krompira. Proces blansiranja se odvija par minuta na temperature od 82° C.

Nakon blansiranja krompir se prebacuje na kolica koja su namjenski pravljena za tu namjenu, i ostavlja se određeno vrijeme da se prosusi i zatim se ubacuje u fritezu u kojoj se odvija proces prženje. Proces prženja se odvija par minuta u vrelom ulju. Tako termicki obradjen krompir iz friteze se prebacuje i raspoređuje na kolica i kolica se odvoze u komoru za intezivno hladjenje (šok komora). Intezivno hladjenje se odvija na temperaturi od -32°C . U komori za intezivno hladjenje se termicki obradjek krompir zadržava dok se ne namrzne (3 – 4 sata). Nakon namrzavanja krompir se dovozi u prostoriju za pakovanje , puni se u PA kese, svaka kesa se vaga jer su pakovanja egalizovana. Izvagana kesa se hermetički zatvara varom. Nakon zatvaranja kese proizvod se deklarise , ubacuje se u transprtna pakovanja (pakete). Paketi se slazu na euro paletu i odvoze u komoru za održavanje proizvoda, koja radi na režimu -18°C . Tako uskladišten proizvod je spreman za otpremu do krajnjeg kupca.

Vrsta proizvoda ovom objektu: koji se proizvode

U ovom objektu se proizvodi samo jedna vrsta proizvoda, koja je dobijena preradom krompira. Njen komercijalni naziv je polupripremljeni termicki obradjeni pomfrit. Prodaje se kao poluproizvod i potrebno ga je jos par minuta pržiti prije konzumacije

Dijagram toka proizvodnje pomfrita:

Proizvodjačka specifikacija:

PROIZVODJAČKA SPECIFIKACIJA

Naziv proizvoda:	Pomfrit
Grupa proizvoda:	djelimično pržen, smrznut krompir
Naziv i sjedište preduzeća:	" MD TRANS" d.o.o. , Zaton 51, Bijelo Polje
Datum donošenja proizvodjacke specifikacije:	20.06.2021. god

Osnovni sastojci: krompir

Dodatni sastojci: palmino ulje

Kratak opis tehnološkog postupka: Neoljušten krompir se ubacuje u ljuštilicu i oljušti se, zatim se sjecka na debljinu 9 mm. Tako izrezani krompir se blanšira par minuta na temperaturi od 85° C. Nakon blanširanja krompir se procijedi i termicki djelimično obrađuje (prži). Nakon prženja krompir se ubacuje u šok komoru da se zaledi, i tako zaledjen krompir se pakuje u kese i odlaze u minusnu komoru na održavanje. Temperatura krompira prilikom distribucije mora biti -18 ili niza u centru proizvoda.

Priprema proizvoda za konzumaciju: termicki obraditi (pržiti) 3 do 4 minute

Senzorna svojstva: djelimično pržen i smrznut krompir debljine 9 mm, karakteristične boje djelimično prženog krompira. Karakterističnog mirisa bez prisustva stranih mirisa, karakterističnog ukusa svojstvenog za tu vrstu proizvoda

7.Opis snadbijevanja vodom:

Projektovano snadbijevanje vodom ovog objekta je gracki vodovod, koji bi snadbijevao objekat sa cjelokupnom količinom vode koja je potrebna za nesmetano odvijanje procesa proizvodnje, pranja i dezinfekcije objekta.

8. Način odvodjenja otpadnih voda

Otpadne vode su priključene na septicku jamu koju će povremeno prazniti javno komunalno preduzeće Bijelo Polje.

4. VRSTE I KARAKTERISTIKE MOGUĆIH UTICAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNU SREDINU

Prema Pravilniku o bližem sadržaju dokumentacije koja se sprovodi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade elaborata („Sl. listu CG”, br. 19/19), vrste i karakteristike mogućih uticaja projekta na životnu sredinu se razmatraju u odnosu na karakteristike lokacije i karakteristike projekta, uzimajući u obzir uticaj projekta na faktore od značaja za procjenu uticaja kojima se utvrđuju, opisuju i vrednuju u svakom pojedinačnom slučaju, pri tom vodeći računa o:

- veličini i prostoru na koji projekat ima uticaj, kao što su geografsko područje i broj stanovnika na koje projekat može uticati,
- prirodi uticaja sa aspekta nivoa i koncentracija emisija zagađujućih materija u vazduhu, površinskim i podzemnim vodama, zemljištu, gubitak i oštećenje biljnih i životinjskih vrsta i njihovih staništa, gubitak zemljišta i drugo,
- jačini i složenosti uticaja,
- vjerovatnoći uticaja,
- kumulativnom uticaju sa uticajima drugih postojećih projekata,
- prekograničnoj prirodi uticaja i
- mogućnosti smanjivanja uticaja.

Sa aspekta prostora, uticaj Projekta prerada krompira “MD TRANS” DOO biće lokalnog karaktera, a posebno će se odraziti na zemljište koje će biti obuhvaćeno eksploatacijom a koje iznosi na ukupnu bruto $P=227,97m^2$.

Uticaj na kvalitet vazduha će biti minimalan jer se radi o procesu koji se odvija u zatvorenom objektu a sirovina koja se obrađuje je organskog porijekla-krompir. Područje oko lokacije je naseljeno. Lokacija pripada naselju Zaton u kojoj je prema Popisu iz 2011. godine živjelo 2212 stanovnika u 594 domaćinstava (Izvor: MONSTAT, 2011) Uzroci mogućih negativnih uticaja na okolno stanovništvo su

prije svega posledica neažurnog i neadekvatnog praćenja i kontrole mogućeg zagađivanja vazduha i nivoa buke, jer mogućnost pojave nepovoljnog uticaja prekomjerne buke u radnim okolinama postoji u ovom procesu. Imajući u vidu nadmorsku visinu objekta vjerovatnoća kumulativnih uticaja neće biti velika. Prerada krompira u pogonu "MD TRANS" doo, Bijelo Polje neće imati prekogranični uticaj. Na osnovu analize karakteristika ove lokacije, kao i karakteristika planiranih postupaka u okviru nje, preko mjera za sprečavanje, smanjenje ili otklanjanje štetnih uticaja moguće je smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu.

5. OPIS MOGUĆIH ZNAČAJNIH UTICAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNU SREDINU

U fazi rada pogona za preradu krompira "MD TRANS" doo, Bijelo Polje doći će do određenog uticaja na pojedine segmente životne sredine prevashodno na lokaciji objekta i u njenom užem okruženju.

Kvalitet vazduha

Predmetni projekat predstavlja novoizgrađeni objekat lociran u mjestu Zaton kod Bijelog Polja, ali u okviru istog nema većeg kotlovskih postrojenja niti drugih izvora emisija u vazduh, te se ne očekuje da će predmetni projekat uticati na kvalitet vazduha. Za predmetni projekat se tokom izgradnje može očekivati povećana koncentracija zagađujućih materija u vazduhu koja potiče od mehanizacije i drugih vozila.

Vode

Otpad i otpadne vode U toku prerade mleka i proizvodnje krompira nastaje cvrsti i tečni otpad. Tečne materije su tehnološke otpadne vode, sanitarne otpadne vode i atmosferske vode. Čvrste otpadne materije su komunalni otpad i ambalažni otpad. Atmosferske vode sa krovnih površina, izgrađenih objekata, se pomoću sistema oluka sakupljaju a potom usmeravaju na zelene površine kompleksa. Tehnološke otpadne vode nastaju u procesu prerade krompira preradjevina u toku sanitacije opreme i prostorija. Sa svih površina predmetnog kompleksa, gdje se koristi voda, obezbeđeni su odvodi, tako da se otpadne vode sakupljaju i odvedu u prečistač za otpadne vode, koji je projektovan i biće izgrađen Po obavljenom tretmanu, otpadne vode se putem kanalizacije upuštaju u septičku jamu koju povremeno prazni JKP LIM. Boravkom radnika na pogonu nastaju sanitarne vode, te je predviđeno da se iste odvedu u postojeću kanalizaciju, a shodno Čl. 5 Pravilnik o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipijent i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o kvalitetu otpadnih voda ("Sl.

list CG" br. 45/08, 9/10, 26/12, 52/12 i 59/13), treba da zadovolje uslove od 2 mg/l i 10 mg/l za mineralna ulja i ukupna ulja i masnoće, respektivno. Na ovaj način smanjiće se koncentracije opasnih i štetnih materija u otpadnim vodama čime će se smanjiti uticaj na kvalitet podzemnih voda i zemljišta.

Zemljište

Zagadjenje zemljišta je malo vjerovatno da se može deseti jer se cijeli proces odvija u zatvorenom prostoru namjenskom objektu prerade, površine $P=227,97\text{m}^2$.

Sprječavanje stvaranja buke

Pri radu pogona koriste se transportna sredstva i mašine u otvorenom radnom prostoru. Obzirom na lokaciju pogona odnosno da se isti nalazi u zoni za industrijske objekte koja je udaljena od stambenih objekata, procjena je da isti neće ometati mir i odmor u najblizim stambenim jedinicama, kao i u susjednim poslovnim prostorima. Buku je potrebno periodično mjeriti (jednom godišnje), te po potrebi poduzeti mjere zaštite.

Uticaj na naselje i stanovništvo

Pogoni se nalazi u vanurbaniziranom i prostornim planom definisanom prostoru, tačnije u namjenskoj privrednoj zoni. O uticaj pogona u prostoru u kojem imaju egzistirati može se smatrati pozitivno, a ogleda se prvenstveno u daljnjem razvoju poslovne zone gdje se osiguravaju nova radna mjesta i pospješuje dodatna privredne aktivnost.

Uticaj na ekosisteme i geologiju

Uticaji na biljni i životinjski svijet u toku eksploatacije pogona preradenkrompira DOO "MD TRANS" neće biti negativni jer će u procesu proizvodnje sve se odvija u zatvorenom prostoru i poslovnom objektu površine $P=227,97\text{m}^2$. Kako je utvrđeno da nema biljnih i životinjskih vrsta koje bi trebalo zaštititi, tako u eksploatacije ovog objekta neće biti uticaja na ekosisteme. Lokacija objekta ne pokriva nalazišta minerala, paleontoloških i mineraloških pojava koje su ili bi trebalo biti zaštićene, tako da nema negativnog uticaja na geologiju u fazi eksploatacije

Akcidentne situacije

Do najvećeg negativnog uticaja u projekta na pojedine segmente životne sredine može doći u slučaju pojave akcidenta, a prije svega eventualnih eksplozija, pojave požara, kao i prosipanja ulja i goriva iz mehanizacije i motornih vozila.

6. MJERE ZA SPREČAVANJE, SMANJENJE ILI OTKLANJANJE ŠTETNIH UTICAJA

Zbog svoje specifičnosti, Projekat prerade DOO "MD TRANS", može biti uzročnik degradacije životne sredine, ukoliko se u toku izvođenja i funkcionisanja projekta, ne preduzmu odgovarajuće preventivne mjere zaštite.

Na osnovu analize svih karakteristika postojeće lokacije, kao i karakteristika planiranih postupaka u okviru lokacije, ukazuje, da su ostvareni osnovni uslovi za smanjenje negativnih uticaja na životnu sredinu. Za neke uticaje na životnu sredinu, koji se očekuju, potrebno je preduzeti odgovarajuće preventivne mjere zaštite, kako bi se nivo pouzdanosti čitavog sistema podigao na još veći nivo.

Sprečavanje, smanjenje i otklanjanje štetnih uticaja može se sagledati preko mjera zaštite predviđenih tehničkom dokumentacijom, mjera zaštite predviđenih prilikom izgradnje objekta, mjera zaštite u toku eksploatacije objekta i mjera zaštite u akcidentu.

Neophodne mjere radi smanjenja ili sprečavanja štetnih uticaja koji mogu nastati realizacijom Projekta-Objekat za preradu krompira na dijelu parcele 1879/1 ; 1880/1 ; 1881/1 KO Zaton , mogu se sistematizovati u sledeće kategorije:

- Mjere predviđene zakonskim i podzakonskim aktima
- Mjere u toku izgradnje objekta
- Mjere preduzete i planirane mere zaštite životne sredine
- Mjere koje će se preduzeti u slučaju udesa
- Mjere koje će se preduzeti nakon prestanka rada i zatvaranja objekta

7. IZVORI PODATAKA

Zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu za projekat Objekat za preradu krompira na dijelu parcele 1879/1 ; 1880/1 ; 1881/1 KO Zaton .Uradjen je u skladu sa Pravilnikom o blizem sadržaju dokumentacije koja se sprovodi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade elaborata („Sl. listu CG”, br. 19/19). Prilikom izrade Zahtjeva za odlučivanje o potrebi izrade Elaborata o procjeni uticaja na životnu sredinu investitora „MD TRANS“doo, korišćena je sledeća:

Zakonska regulativa:

- Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG” br. 64/17., 44/18., 63/18. i 11/19.).
- Zakon o životnoj sredini („Sl. list CG” br. 52/16).
- Zakon o procjeni uticaja na životnu sredinu („Sl. list RCG” br. 80/05 i „Sl. list CG” br. 40/10, 73/10 i 40/11, 27/13, 52/16).
- Zakon o zaštiti prirode („Sl. list CG” br. 54/16).
- Zakon o zaštiti kulturnih dobara („Sl. list CG” br. 49/10, 40/11 i 44/17).

- Zakon o vodama („Sl. list CG” br. 27/07, 22/11, 32/11, 47/11, 48/15, 52/16, 55/16 i 2/17).
- Zakon o zaštiti vazduha („Sl. list CG” br. 25/10 i 43/15).
- Zakon o zaštiti buke u životnoj sredini („Sl. list CG”, br. 28/11 i 01/14).
- Zakon o upravljanju otpadom („Sl. list CG” br. 64/11 i 39/16).
- Zakon o rudarstvu ("Službeni list RCG" br. 65/08, i Sl. list CG", br. 74/10);
- Zakon o geološkim istraživanjima ("Sl. list RCG" br. 28/93, 27/94, 42/94, 26/07);
- Zakon o komunalnim djelatnostima („Sl. list CG” br. 55/16 i 74/16).
- Zakon o zaštiti i spašavanju („Sl. list CG” br. 13/07, 05/08, 86/09, 32/11 i 54/16).
- Zakon o zaštiti i zdravlju na radu („Sl. list CG” br. 34/14).
- Zakonom o prevozu opasnih materija („Sl. list CG” br. 33/14).
- Pravilnikom o bližem sadržaju dokumentacije koja se sprovodi uz zahtjev za odlučivanje o potrebi izrade elaborata ("Sl. listu CG", br. 19/19).
- Pravilnik o načinu i uslovima praćenja kvaliteta vazduha („Sl. list CG”, br. 21/11 i 32/16).
- Pravilnikom o emisiji zagađujućih materija u vazduhu („Sl. list RCG” br. 25/01)
- Uredba o utvrđivanju vrsta zagađujućih materija, graničnih vrijednosti i drugih standarda kvaliteta vazduha („Sl. list CG”, br. 25/12).
- Uredba o klasifikaciji i kategorizaciji površinskih i podzemnih voda („Sl. list CG” br. 02/07).
- Pravilnik o kvalitetu i sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u recipient i javnu kanalizaciju, načinu i postupku ispitivanja kvaliteta otpadnih voda, minimalnom broju ispitivanja i sadržaju izvještaja o kvalitetu otpadnih voda („Sl. list CG” br. 45/08, 9/10, 26/12, 52/12 i 59/13).
- Pravilnik o klasifikaciji otpada i katalogu otpada („Sl. list CG” br. 59/13 i 83/16).
- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava privredno društvo, odnosno preduzetnik za sakupljanje, odnosno transport otpada („Sl. list CG” br. 16/13).

Projektna dokumentacija

- Tehnološki projekat pogona „MD TRANS 2021god..
- Izvještaj o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu za PUP Bijelog Polja, 2014.godine
- Fušić i Đuretić“Zemljišta Crne Gore“, Univerzitet Crne Gore, Biotehnički Institut-Podgorica, 2000.godine.
- Strateški plan razvoja Opštine Bijelo Polje 2017-2021.godine, Bijelo Polje,2017.godine
- [http://www.oie-res.me/uploads/archive/Publikacija_Drvna_goriva_finalna_verzija\[1\].pdf](http://www.oie-res.me/uploads/archive/Publikacija_Drvna_goriva_finalna_verzija[1].pdf))
- [https://www.monstat.org/userfiles/file/popis2011/saopstenje/knjiga_prvi%20rezultati\(1\).pdf](https://www.monstat.org/userfiles/file/popis2011/saopstenje/knjiga_prvi%20rezultati(1).pdf)